

**ΒΟΥΛΑ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ
ΕΥΑ ΚΑΣΙΑΡΟΥ**

**ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:
«Η Μαμά μου»**

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ**

**ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ**

Η ΜΑΜΑ ΜΟΥ

Α΄ ΦΑΣΗ: ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ – ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ

Από την αρχή της χρονιάς είχα παρατηρήσει τα παιδιά να ζωγραφίζουν πολύ συχνά τη μητέρα τους και να συζητούν για αυτήν με τους φίλους τους, να τη γνωρίζουν στην παρέα μια και αυτή τους έφερνε κάθε μέρα στο σχολείο, να παίζουν στην γωνιά του κουκλόσπιτου αναλαμβάνοντας τον ρόλο της.

Μια μέρα έρχεται στο νηπιαγωγείο ο Γιάννης λυπημένος. Καθόταν σε μία γωνία και δεν έπαιζε με τα άλλα παιδιά.

Όταν μαζευτήκαμε στη γωνιά της συζήτησης, στην ερώτησή μου αν θέλει να μας πει τι έχει και είναι στεναχωρημένος, μας ανακοίνωσε ότι η μαμά του ήταν άρρωστη στο κρεβάτι και έτσι δεν μπορούσε να παίξει μαζί του και να του πει παραμύθια. Η συζήτηση άρχισε :

- Και τώρα ποιος θα σου πει παραμύθι;
- Η μαμά σου είναι στο κρεβάτι;
- Άμα έχει πυρετό πρέπει να πάει στο γιατρό.
- Και μένα η μαμά μου μια φορά αρρώστησε και ο μπαμπάς μου είπε ότι θα πρέπει να κάνω ησυχία.
- Εμένα η μαμά μου έχει ένα μωρό στην κοιλιά αλλά δεν είναι άρρωστη.
- Η δικιά μου μαμά πηγαίνει στο γραφείο και έρχεται το απόγευμα και πολλές φορές έχει πονοκέφαλο.
- Κυρία, σήμερα μου είπε ο μπαμπάς μου ότι η μαμά έχει αύριο τα γενέθλιά της και να σκεφτώ τι δώρο θέλω να της χαρίσω και εγώ από το πρωί σκέφτομαι συνέχεια.
- Να της κάνεις μια ζωγραφιά και να της γράψεις το όνομά σου.
- Όταν η μαμά μου λείπει από το σπίτι, έρχεται η κυρία Ελένη και μας προσέχει γιατί μόνοι μας δεν μπορούμε.
- Θυμάμαι μια φορά που έκανα αταξία και η μαμά με τιμώρησε πολύ.
- Ναι, αλλά η δικιά μου δεν με μαλώνει.
- Η μαμά μου και ο μπαμπάς μου θα πάνε στο χωριό της μαμάς γιατί θέλουν να μαζέψουν ελιές.
- Εγώ πήγα πέρυσι στο χωριό της μαμάς και ήταν καλοκαίρι και φάγαμε καρπούζι από τον μπαξέ της γιαγιάς.

Η συζήτηση είχε ανάψει και όλοι κάτι είχαν να πουν για τη δικιά τους τη μαμά. Από εκείνη την ημέρα το ενδιαφέρον των παιδιών για την υγεία της μαμάς του Γιάννη ήταν έντονο. Κάθε πρωί, για μια εβδομάδα περίπου, η γωνιά του κουκλόσπιτου γέμιζε από κορίτσια που υποκρίνονταν τη μαμά του και όλα ήθελαν να τον προστατεύσουν όπως θα έκανε η μαμά του.

Αυτό μου έδωσε το ερέθισμα να ρωτήσω τα παιδιά τι κάνουν στο κουκλόσπιτο. Αν τους αρέσει που πήραν τον ρόλο της μαμάς, γιατί το κάνουν, και αν θα ήθελαν να κάνουμε περισσότερα πράγματα για τη μαμά, όχι μόνο του Γιάννη, αλλά και για τη δικιά τους. Η απάντηση ήταν θετική από την πλειοψηφία. Δύο παιδιά δεν ενθουσιάστηκαν από την ιδέα, αλλά η ομάδα τους «έπεισε» λέγοντάς τους «την άλλη φορά θα μιλήσουμε για αυτό που θέλετε εσείς».

Παρόλο που δεν έδειξαν και πάλι ενθουσιασμό ακολούθησαν την πλειονότητα.

Β΄ ΦΑΣΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Μαζευτήκαμε στη γωνιά του κουκλόσπιτου και ρωτώ τα παιδιά τι θέλουν να κάνουν για τη μαμά.

Τους προτείνω να φέρω ένα χαρτί μεγάλο να το κρεμάσω στον τοίχο και να γράφω ό,τι μου πουν για να μην τα ξεχάσω. Κάθε πρόταση καταγράφεται.

- Να της κάνουμε μια γιορτή στο σχολείο.
- Να της πούμε πόσο την αγαπάμε.
- Εγώ θέλω να τη ζωγραφίσω.
- Να κάνουμε ότι είμαστε μαμάδες και να παίζουμε.
- Εγώ θέλω να σας πω για τη μαμά μου που έχει τόσα πολλά ωραία ρούχα.
- Να της φτιάξουμε ένα κολιέ.
- Να της φτιάξουμε δώρα και να της τα δώσουμε όταν έρθει.
- Εγώ θέλω να σας φέρω μια μεγάλη φωτογραφία που έχω στο δωμάτιό μου με τη μαμά μου και να σας τη δείξω.
- Κυρία, έχουμε στη γειτονιά μας ένα γυμναστήριο που πάει η μαμά μου και πάω και εγώ μαζί της. Να το ζωγραφίσω;
- Μια μέρα, όταν έλειπε η μαμά από το σπίτι και ήμουν μόνη με τη γιαγιά, πήγα στην κουζίνα και έπλυνα εγώ τα πιάτα για να της κάνω έκπληξη, όταν θα έρθει. Να σας κάνω τι έκανε όταν είδε τα πιάτα πλυμένα;
- Να μιλήσουμε και να πούμε για τη μαμά μας πόσο καλή είναι και όταν είμαι άρρωστη μου φέρνει το φάρμακο στο κρεβάτι.
- Να φέρω ένα παραμύθι από το σπίτι για τη μαμά και να το διαβάσουμε.
- Μια φορά η μαμά μου έπεσε από τη σκάλα και η γιαγιά μου έτρεξε να τη σηκώσει και μετά τη σήκωσε και ξάπλωσε και πήρε τον γιατρό και ήρθε.
- Να μάθουμε πολλά πράγματα για τη μαμά.
- Να πούμε για τη μαμά που δεν μας αφήνει να παίζουμε μπάλα στο σπίτι.
- Ξέρω μια ιστορία για μια μαμά ζωάκι.
- Να πούμε και εμείς μια ιστορία για τη δική μας μαμά.
- Εγώ θα σας πω μια αστεία ιστορία για τη μαμά.
- Εγώ θα σας πω πού δουλεύει η μαμά μου.
- Εγώ θα σας φέρω μια φωτογραφία της μαμάς στη θάλασσα που κάνουμε μπάνιο.
- Να τηςβάλουμε ωραία ρούχα όπως τα περιοδικά.
- Να ζωγραφίσουμε τα ρούχα της μαμάς.
- Να κάνουμε ότι είμαστε μαμάδες και μαγειρεύουμε.
- Άλλα παιδιά να είναι μαμάδες και άλλα παιδιά παιδάκια και να τα ταΐζουμε και να τα χτενίζουμε.

Καταγράφω τις προτάσεις των παιδιών στο χαρτόνι, τις διαβάζω μια μια και τους λέω να προσέξουν αν κάποιες από αυτές ταιριάζουν μεταξύ τους και αν θα μπορούσαμε να τις «δουλέψουμε» μαζί. Έτσι, μαζί με τα παιδιά κάνουμε ομαδοποίηση των προτάσεων και βάζουμε σε κάθε ομάδα έναν τίτλο.

Να πούμε παραμύθια ιστορίες

- Να φέρω ένα παραμύθι από το σπίτι για τη μαμά και να το διαβάσουμε.
- Ξέρω μια ιστορία για μια μαμά ζωάκι.
- Να πούμε και εμείς μια ιστορία για τη δική μας μαμά.
- Εγώ θα σας πω μια αστεία ιστορία για τη μαμά.

Να μιλήσουμε για τη μαμά μας

- Εγώ θέλω να σας πω για τη μαμά μου που έχει τόσα πολλά ωραία ρούχα.
- Εγώ θέλω να σας φέρω μια μεγάλη φωτογραφία που έχω στο δωμάτιό μου με τη μαμά μου και να σας τη δείξω.
- Να μιλήσουμε και να πούμε για τη μαμά μας πόσο καλή είναι και όταν είμαι άρρωστη μου φέρνει το φάρμακο στο κρεβάτι.
- Μια φορά η μαμά μου έπεσε από την σκάλα και η γιαγιά μου έτρεξε να τη σηκώσει και μετά τη σήκωσε και ξάπλωσε και πήρε τον γιατρό και ήρθε.
- Να μάθουμε πολλά πράγματα για τη μαμά.
- Να πούμε για τη μαμά που δεν μας αφήνει να παίζουμε μπάλα στο σπίτι.
- Εγώ θα σας πω πού δουλεύει η μαμά μου.
- Εγώ θα σας φέρω μια φωτογραφία της μαμάς στη θάλασσα που κάνουμε μπάνιο

Να τη ζωγραφίσουμε

- Εγώ θέλω να τη ζωγραφίσω.
- Κυρία, έχουμε στη γειτονιά μας ένα γυμναστήριο που πάει η μαμά μου και πάω και εγώ μαζί της. Να το ζωγραφίσω;
- Να της βάλουμε ωραία ρούχα όπως τα περιοδικά.
- Να ζωγραφίσουμε τα ρούχα της μαμάς.

Να της κάνουμε μια γιορτή

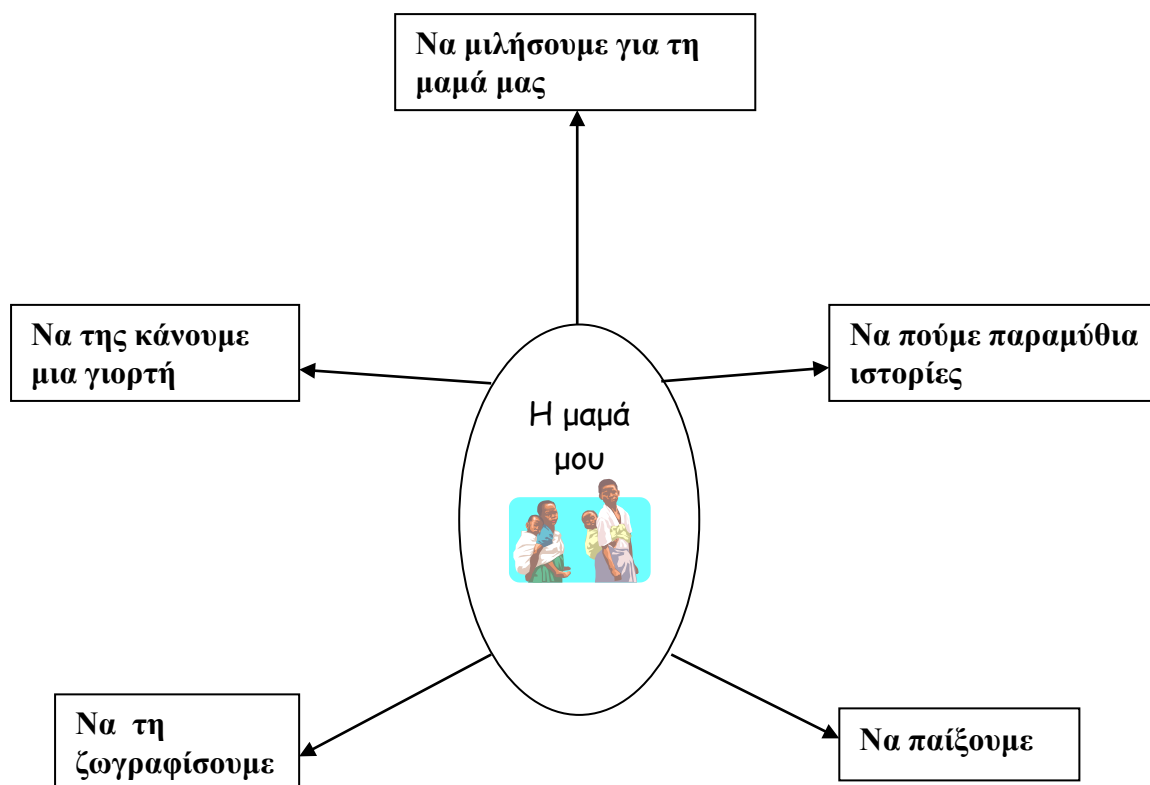
- Να της κάνουμε μια γιορτή στο σχολείο.
- Να της φτιάξουμε δώρα και να της τα δώσουμε όταν θα έρθει.
- Να της φτιάξουμε ένα κολιέ.
- Να της πούμε πόσο την αγαπάμε.

Να παίζουμε

- Να κάνουμε ότι είμαστε μαμάδες και να παίζουμε.
- Μια μέρα, όταν έλειπε η μαμά από το σπίτι και ήμουν μόνη με τη γιαγιά, πήγα στην κουζίνα και έπλυνα εγώ τα πιάτα για να της κάνω έκπληξη όταν θα έρθει. Να σας κάνω τι έκανε όταν είδε τα πιάτα πλυμένα;
- Να κάνουμε ότι είμαστε μαμάδες και μαγειρεύουμε.
- Άλλα παιδιά να είναι μαμάδες και άλλα παιδιά παιδάκια και να τα ταΐζουμε και να τα χτενίζουμε.

Πρωτά αν κάποιος θέλει να προσθέσει κάτι άλλο που θα ήθελε να κάνουμε και δεν το έχουμε γράψει. Δίνω χρόνο στα παιδιά να σκεφτούν και ο Θανάσης προτείνει ακόμα να της μάθουμε ένα τραγούδι από αυτά που τραγουδάμε στο σχολείο, αναρωτιόμαστε πότε μπορούμε να το κάνουμε και αποφασίζουμε να της το μάθουμε όταν κάνουμε τη γιορτή στο σχολείο μας.

Σε ένα άλλο χαρτόνι κάνουμε τον τελικό σχεδιασμό. Γράφω μέσα σε ένα κύκλο-ήλιο το θέμα που θα μας απασχολήσει τις επόμενες μέρες και στις ακτίνες του τις προτάσεις των παιδιών. Το χαρτόνι αυτό το τοποθετώ στη μέση του πίνακα που υπάρχει στη γωνιά της συζήτησης.

Τους ρωτώ πώς μπορούμε να θυμόμαστε τι γράψαμε στον ήλιο και τι μπορούμε να κάνουμε για να μην το ξεχάσουμε. Έτσι, προτείνουν να ζωγραφίσουν κάτω από κάθε πρόταση και ένα σημαδάκι.

Ρωτώ τα παιδιά με ποια πρόταση θέλουν να ξεκινήσουμε.

Προτείνω να φέρει το κάθε παιδί από το σπίτι του ό,τι θέλει που να έχει σχέση με το θέμα μας για να το βάλουμε «στη γωνιά μας» κάτω από το χαρτόνι με τον σχεδιασμό ώστε να φτιάξουμε τη γωνιά «της μαμάς».

Καλώ τους γονείς και τους ενημερώνω ότι για τον επόμενο καιρό θα έχουμε σαν θέμα συζήτησης μέσα στην τάξη «τη μαμά». Η βοήθειά τους θα είναι πολύτιμη στα παιδιά για την συγκέντρωση υλικού και στην υλοποίηση των προτάσεων.

Γ΄ ΦΑΣΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

ΠΡΟΤΑΣΗ: ΝΑ ΜΙΛΗΣΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΜΑ ΜΑΣ

1^η δραστηριότητα: μιλάω για τη μαμά μου

Κάθε παιδί μιλά στην ομάδα για τη μαμά του

- λέει το όνομά της και την περιγράφει
- αναφέρει τον τόπο καταγωγής της
- μιλά για τη δικιά της οικογένεια
- για τον ρόλο της μέσα στην οικογένεια
- για το επάγγελμα της
- για το πώς ντύνεται, για τα ρούχα της
- για τον τρόπο που φροντίζει τα παιδιά
- τι κάνει όταν αρρωσταίνουν τα παιδιά
- για τις δουλειές που κάνει μέσα στο σπίτι και έξω από αυτό
- για τις προτιμήσεις και τα ενδιαφέροντά της
- για τα αισθήματα που έχει για αυτήν
- για τα παράπονα που τυχόν έχει
- διηγείται περιστατικά που θυμάται με «πρωταγωνίστρια» τη μαμά κ.λπ.

Συζητούν, συγκρίνουν αυτά που κατέθεσαν και βρίσκουν ομοιότητες και διαφορές.

2^η δραστηριότητα: ερευνώ για να μάθω περισσότερα για τη μαμά μου και συζητώ για αυτήν

Ζητώ από τα παιδιά να σκεφτούν και να μου πουν πώς μπορούν να μάθουν για τις μαμάδες τους περισσότερα πράγματα. Π.χ.

- να ρωτήσουν τις ίδιες
- να ρωτήσουν τις μαμάδες των μαμάδων τους (γιαγιάδες)

Προτείνω να κάνουμε ένα ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις που τα ίδια θα καταθέσουν, να το φωτοτυπήσουμε, ώστε κάθε παιδί να το πάρει και κάνοντας τον δημοσιογράφο να θέσει αυτές τις ερωτήσεις και άλλες που θα προκύψουν στη μαμά και στη γιαγιά του (τα ερωτηματολόγια θα είναι δύο. Ένα προς την ίδια τη μαμά και ένα προς τη γιαγιά) Οι απαντήσεις καταγράφονται από τους ενήλικες.

Τα ερωτηματολόγια διακοσμούνται και ζωγραφίζονται από τα παιδιά.

Αφού γίνει όλη η διαδικασία της καταγραφής των ερωτήσεων, του ερωτηματολογίου, της καταγραφής των απαντήσεων και το υλικό είναι έτοιμο, τα παιδιά ανακοινώνουν στην ομάδα τις ενέργειες που έκαναν για να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο

- πότε συνάντησαν τη μαμά και τη γιαγιά
- αν ήταν συνεργάσιμη
- αν κράτησε πολύ ώρα
- αν ήταν εύκολο να απαντήσει η μαμά και η γιαγιά
- αν προέκυψαν και άλλες ερωτήσεις

μετά γίνεται η παρουσίαση των αποτελεσμάτων (απαντήσεων) και κάθε παιδί

- λέει τι παραπάνω έμαθε από όλη αυτή τη διαδικασία για τη μητέρα του
- θέτει ερωτήσεις και απορίες στις καταγραφές των άλλων παιδιών

3^η δραστηριότητα: μιλώ και γράφω στη μαμά

Ζήτω από τα παιδιά

- να μου πουν τι θα ήθελαν να πουν στη μαμά τους και δεν το έχουν πει για διάφορους λόγους (π.χ. από φόβο, από έλλειψη χρόνου της μαμάς κ.λπ.)
- να γράψουν ένα γράμμα προς τη μητέρα τους
- στη συνέχεια να επινοήσουν τρόπους και λύσεις να της μιλήσουν
- να παίξουν, να αυτοσχεδιάσουν και να κάνουν «πρόβες» για το πώς θα τα ανακοινώσουν στη μαμά τους

4^η δραστηριότητα: φέρνω φωτογραφίες της μαμάς και συζητώ για αυτές

Τα παιδιά φέρνουν από το σπίτι φωτογραφίες της μαμάς τους

- τις περιγράφουν
- προσπαθούν να θυμηθούν ή να μαντέψουν πότε τραβήχτηκε και ποιοι άλλοι ήταν μαζί
- τις συγκρίνουν μεταξύ τους
- τις εκθέτουν σε ένα ταμπλό και διαλέγουν τον τίτλο της έκθεσης αυτής.

5^η δραστηριότητα: αξιοποιώ τις φωτογραφίες

Μοιράζω στα παιδιά ψαλίδια και αφού κάθε παιδί πάρει τη φωτοτυπημένη φωτογραφία της μαμάς του, την κόβει όπως θέλει και ψάχνοντας σε περιοδικά βρίσκει ένα τοπίο της αρεσκείας του και την τοποθετεί μέσα σε αυτό. Μετά θα ζητηθεί

- να αιτιολογήσει την επιλογή του για το τοπίο
- να μιλήσει για τη μαμά του, πώς θα αισθανόταν μέσα σε αυτό το τοπίο και γιατί
- να φανταστεί μια ιστορία και να τη διηγηθεί στην ομάδα

6^η δραστηριότητα: γνωρίζω τη μαμά των φίλων μου

Φωτοτυπώ τις φωτογραφίες των μαμάδων των παιδιών προτού μπουκ στην έκθεση και τις μοιράζω τυχαία στα παιδιά. (Κάθε παιδί θα είχε την φωτογραφία από την μαμά άλλου παιδιού). Τους ζητώ

- να βρουν το πρωτότυπο στην έκθεση
- να «χορεύουν» μαζί της όση ώρα παίζει η μουσική, αλλά μόλις σταματήσει η μουσική να την ανταλλάξουν με κάποια άλλη φωτογραφία που κρατά άλλο παιδί
- στο τέλος μαζεύω όλες τις φωτογραφίες, τις δείχνω μία μία και προσπαθούν να θυμηθούν ποιος την έφερε στο σχολείο, και τι μας είπε για αυτή

7^η δραστηριότητα: προβληματίζομαι για τη μαμά

Θα ζητήσω από τα παιδιά να βρουν λύση σε καταστάσεις προβληματισμού π.χ.

- τι θα γινόταν αν η μαμά ερχόταν μια μέρα στο σπίτι και τα παιδιά είχαν σπάσει το αγαπημένο της ρολόι
- τι θα κάνατε αν η μαμά ήταν πολύ στεναχωρημένη
- τι θα έλεγε η μαμά αν έχανε την τσάντα της κ.λπ.

ΠΡΟΤΑΣΗ: ΝΑ ΠΟΥΜΕ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ, ΙΣΤΟΡΙΕΣ

1^η δραστηριότητα: διαβάζω παραμύθια για τη μαμά και τα επεξεργάζομαι

Ζητώ από τα παιδιά να φέρουν παραμύθια, που να έχουν θέμα τη μαμά

- από το σπίτι
- από φίλους (δανεισμός)
- από τη βιβλιοθήκη της τάξης τους
- από όπου αλλού μπορούν να προμηθευτούν

διαλέγουν ποιο παραμύθι θέλουν. Τους το διαβάζω και το επεξεργάζομαι μαζί τους. Τους ζητώ να :

- το αφηγηθούν ξανά
- να προσπαθήσουν να το συνδέσουν με προσωπικές τους εμπειρίες
- να το ντύσουν με μουσική (θα επιλέξουν μουσικά κομμάτια από τα CD που έχουμε στην τάξη και θα το διηγηθώ ξανά με μουσική υπόκρουση)

2^η δραστηριότητα: ζωγραφίζω τις ιστορίες

Τα παιδιά ζωγραφίζουν σκηνές από το παραμύθι χρησιμοποιώντας διάφορα υλικά

- μαρκαδόρους
- τέμπερες
- πλαστικά χρώματα

3^η δραστηριότητα: φτιάχνουμε το δικό μας παραμύθι για τη μαμά

Ζητώ από τα παιδιά να φτιάξουμε ένα παραμύθι στην τάξη με πρωταγωνίστρια μια μαμά. Το παραμύθι αυτό

- μου το υπαγορεύουν για να το γράψω
- το ζωγραφίσουν
- το δένουν
- βρίσκουν έναν τίτλο. Τον γράφω σε ένα χαρτόνι και τον αντιγράφουν
- το τοποθετούν στη βιβλιοθήκη της τάξης
- το δραματοποιούν
- το φωτοτυπούμε, το μοιράζουμε στις μαμάδες

4^η δραστηριότητα: αληθινές ιστορίες για τη μαμά

Τα παιδιά βρίσκουν ιστορίες για τη μαμά

- από τους παππούδες
- από τους συγγενείς
- από φίλους κ.λπ.

και τις μαγνητοφωνούν. Τις ακούμε στην τάξη. Στη συνέχεια τις επεξεργαζόμαστε

- βάζουμε σε κάθε μια έναν τίτλο
- την «γράφει» ο καθένας με τον τρόπο που μπορεί
- παίρνουν στοιχεία από διάφορες ιστορίες για να φτιάξουν την πιο αστεία ιστορία, την πιο παράξενη κ.λπ.
- δραματοποιούν αυτές που τους εντυπωσίασαν

5^η δραστηριότητα: ομαδικές ιστορίες για τη μαμά

Ζητώ από τα παιδιά να μου φτιάξουν σύντομες ιστορίες για τη μαμά «μια φορά και ένα καιρό ήταν...

- μια μαμά που πήγε ταξίδι σε άλλη χώρα...

- μια μαμά που ξύπνησε σε άλλο σπίτι...
- μια μαμά που βρήκε ένα παιδάκι στο δρόμο...

6^η δραστηριότητα: ιστορία κόμικς

Τα παιδιά κόβουν φωτογραφίες «μαμάδων» από περιοδικά, εφημερίδες

- τις κολλούν σε ένα χαρτόνι και πάνω από κάθε πρόσωπο ζωγραφίζουν «συννεφάκια»
- μου υπαγορεύουν και γράφω ή γράφουν αυτά με τον δικό τους τρόπο, τι σκέφτεται κάθε μαμά
- αφηγούνται τις ιστορίες (βλέποντας το χαρτόνι)

ΠΡΟΤΑΣΗ: ΝΑ ΠΑΙΞΟΥΜΕ

1^η δραστηριότητα: παντομίμα

Ένα παιδί που παριστάνει τη μαμά, δείχνει στην ομάδα με παντομίμα δουλειές της μαμάς του και η υπόλοιπη ομάδα καλείται να τις μαντέψει και να τις αναπαράγει.

Παροτρύνω τα παιδιά να παρουσιάσουν με παντομίμα

- εκφράσεις προσώπου
 - χαρακτηριστικές κινήσεις των μαμάδων τους κ.λπ.
- και να μας πουν
- πότε γίνονται αυτές από τις μαμάδες τους
 - πόσο συχνά
 - και πώς αντιδρούν τα ίδια

2^η δραστηριότητα.: μαμά και παιδιά

Τα παιδιά γίνονται ζευγάρια και αναλαμβάνουν ρόλους

- ένα παιδί γίνεται μαμά
- το άλλο παιδί γίνεται «το παιδί της μαμάς»

η «μαμά» ντύνει, κτενίζει, ταΐζει, κ.λπ. το «παιδί».

Αλλάζουν ρόλους

3^η δραστηριότητα: η μαμά κάνει δουλειές

Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες «οικογένειες». Αναλαμβάνουν ρόλους μέσα σε αυτήν. Ένα παιδί από την κάθε «οικογένεια» αναλαμβάνει τον ρόλο της «μαμάς».

Η οποία πρέπει

- να συζητήσει με την οικογένεια τι φαγητό θέλει να τους μαγειρέψει και να καταγράψει στο χαρτί τα ψώνια της ημέρας
- να ψωνίσει στον μπακάλη
- να μαγειρέψει. Πρέπει να υπολογίσει πόσα άτομα είναι στην οικογένεια και να πάρει τις ανάλογες κατασρόλες (μεγάλες-μικρές). Να ρίξει στην μεγάλη κατασρόλα πολύ φαγητό στην μικρή λίγο
- να σερβίρει. Τόσα πιάτα και τόσα πιρούνια – κουτάλια, όσα και τα άτομα της οικογένειας,

τα υπόλοιπα μέλη της «οικογένειας» βοηθούν.

4^η δραστηριότητα: πού είναι η μαμά;

Διαμορφώνουμε την τάξη νοερά (ή και πραγματικά) σε σπίτι. Ορίζουμε τα δωμάτια του σπιτιού. Η μαμά κινείται μέσα στο σπίτι. Τα υπόλοιπα παιδιά την παρακολουθούν. Τα ρωτώ

- πού ήταν η μαμά
- πού είναι τώρα
- πού θα πάει

μετά σε ένα χαρτί σχεδιάζουν τη διαδρομή.

5^η δραστηριότητα: οδηγώ τη μαμά

Τα παιδιά χωρίζονται σε ζευγάρια.

- Η «μαμά» δένει τα μάτια της (είναι τυφλή)
- το παιδί πρέπει να οδηγεί τη μαμά στον χώρο του σπιτιού και να τη βοηθάει στις δουλειές του σπιτιού (σκούπισμα, ξεσκόνισμα, πλύσιμο κ.λπ.)
- η μαμά πρέπει να θυμηθεί που την οδήγησε το παιδί, τι δουλειές έκανε με τη σειρά

- αλλαγή ρόλων

6^η δραστηριότητα: η μαμά βλέπει τηλεόραση

- Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες.
- σε κάθε ομάδα ένα παιδί γίνεται «μαμά».
- τα υπόλοιπα παιδιά της ομάδας αυτοσχεδιάζουν εκπομπές της τηλεόρασης. Σαν στόχο έχουν να δημιουργήσουν στη «μαμά» έντονα συναισθήματα (χαρά, λύπη ...)

7^η δραστηριότητα: οι μαμάδες μεταφέρουν φαγητό - νερό

Δίνω στα παιδιά να κρατήσουν ένα ποτήρι με νερό ή ένα πιάτο με «φαγητό». Τα παιδιά αναλαμβάνουν τον ρόλο της μαμάς η οποία θα πρέπει να μεταφέρει το πιάτο ή το ποτήρι σε συγκεκριμένη διαδρομή γρήγορα χωρίς να ρίξει κάτω το νερό ή το φαγητό.

ΠΡΟΤΑΣΗ: ΝΑ ΤΗ ΖΩΓΡΑΦΙΣΟΥΜΕ

1^η δραστηριότητα: ζωγραφίζω τη μαμά μου

Τα παιδιά ζωγραφίζουν τη μαμά τους με όποια υλικά επιθυμούν (παστέλ, κηρομπογιές, μαρκαδόρους κ.λπ.)

- γράφουν το όνομά της

2^η δραστηριότητα: η μαμά μου σε περιοδικό

Τα παιδιά

- ζωγραφίζουν το κεφάλι της μαμάς τους
- το κολλούν στην θέση άλλων σε περιοδικά μόδας

3^η δραστηριότητα: η μαμά μου και οι δραστηριότητές της

Τα παιδιά

- ζωγραφίζουν τη μαμά τους σε διάφορες δραστηριότητες του σπιτιού ή έξω από αυτό
- γράφουν τη χρονική στιγμή που γίνεται (πρωί- βράδυ κ.λπ.) και μια λεζάντα

4^η δραστηριότητα: τα ρούχα της μαμάς

Σε πίνακα διπλής εισόδου με

- κάθετα τετραγωνάκια τα χρώματα
- και οριζόντια τα ρούχα της μαμάς

τα παιδιά ζωγραφίζουν στις κατάλληλες στήλες τα ρούχα της μαμάς με τα χρώματα που πρέπει.

ΠΡΟΤΑΣΗ: ΝΑ ΤΗΣ ΚΑΝΟΥΜΕ ΜΙΑ ΓΙΟΡΤΗ

1^η δραστηριότητα: συζήτηση για δράση

συζητώ με τα παιδιά πώς θέλουν να είναι η γιορτή που θα γίνει στο σχολείο για τη μαμά.

- καταθέτουν τις ιδέες τους και τις γράφω
- χωρίζονται σε ομάδες και κάθε ομάδα αναλαμβάνει και μία δράση (διαμόρφωση χώρου, στολισμό, προσκλήσεις, μουσική, κ.λπ.) ή από κοινού αναλαμβάνουν να φτιάξουν γλυκά, δώρα, κ.λπ.

2^η δραστηριότητα : η τάξη γίνεται εργαστήρι

Στη φάση αυτή οι ομάδες συνεργάζονται για τον στόχο τους.

3^η δραστηριότητα: βίωση της γιορτής

Οι μαμάδες και τα παιδιά βιώνουν συναισθήματα και μαθαίνουν ο ένας από τον άλλον. Οι μαμάδες παίζουν παιχνίδια, τραγουδούν κάνουν κατασκευές με τα παιδιά, διαβάζουν παραμύθια, διηγούνται ιστορίες, χορεύουν, βγάζουν φωτογραφίες, κ.λπ.

4^η δραστηριότητα: επεξεργασία

Μετά τη γιορτή τα παιδιά

- μιλούν για τις εντυπώσεις τους
- τις ζωγραφίζουν
- παίζουν αυτά που έμαθαν από τις μαμάδες κ.λπ.

Δ΄ ΦΑΣΗ: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Μετά την ολοκλήρωση του project «η μαμά μου» έγινε η αξιολόγηση των όσων κάναμε και βίωσαν τα παιδιά. Η αξιολόγηση έγινε σε δυο επίπεδα

A) ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΕΥΡΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΗΣ ΟΜΑΔΟΣ

- συζήτησαν όλα τα παιδιά και ξαναθυμήθηκαν τι κάνανε
- έκριναν ότι η πραγματοποίηση κάθε πρότασης έγινε έτσι όπως την είχαν φανταστεί
- είπαν τα θετικά της όλης δουλειάς τους (που ήρθαν οι μαμάδες στο σχολείο, που πήραν συνέντευξη από την γιαγιά)
- κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι δεν ήξεραν πολλά πράγματα για την μαμά τους όπως: ότι και αυτή ήταν μικρή και έκανε αταξίες (το έμαθαν από την γιαγιά).....
- είπαν πόσο χαρούμενα ήταν όταν έκαναν έρευνα (μαγνητοφώνησαν) και έπαιζαν διάφορα παιχνίδια
- κατέθεσαν πώς τους άρεσε που έπαιζαν και με άλλα παιδιά της τάξης που ποτέ δεν είχαν παίξει

B) ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΕΥΡΑ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ

Εγώ από τη μεριά μου αξιολόγησα:

- ότι πέτυχα τους στόχους μου
- ότι η ομάδα μου έχει επικοινωνία μεταξύ της
- ότι κάποια παιδιά στερούνται ικανότητες και δεξιότητες (πνευματικές, φυσικές, κοινωνικές)
- ότι σε κάποιες ομάδες εργασίας οι «αρχηγοί» λειτούργησαν θετικά και σε κάποιες άλλες δημιουργήθηκαν προβλήματα
- ότι τα παιδιά μέσα από τη δουλειά μας πήραν γνώσεις, πληροφορίες, ανέπτυξαν το λεξιλόγιό τους
- τις μορφές δράσης που παρουσίασαν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για το κάθε παιδί
- ότι τα παιδιά ικανοποιήθηκαν από τον τρόπο επεξεργασίας του θέματος
- ότι τα παιδιά κατάφεραν να δουν τη μαμά τους από πολλές διαφορετικές οπτικές γωνίες και να συνειδητοποιήσουν την προσφορά της

Η ΜΑΜΑ ΛΕΙΠΕΙ

Α΄ ΦΑΣΗ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ – ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ

Ένα πρωινό του Οκτώβρη ήρθε στο σχολείο η Κατερίνα με γλυκά για να κεράσει τους φίλους του γιατί η μαμά του γιόρταζε.

Τη μαμά της δεν την είδα ποτέ από τότε που άρχισαν τα σχολεία. Πάντα τον έφερνε στο σχολείο η γιαγιά του. Στην πρώτη μας συγκέντρωση - γνωριμία με τους γονείς των παιδιών, ήρθε η γιαγιά του και μου είπε ότι η μητέρα του λείπει σε ένα νησί γιατί εκεί βρήκε μια καλή δουλειά για αυτόν τον χειμώνα και επειδή η οικογένεια έχει μεγάλη οικονομική ανάγκη αποφάσισε να αφήσει το παιδί της σ' αυτήν και να φύγει για λίγους μήνες. Ο πατέρας του έμεινε στο ίδιο σπίτι με την γιαγιά, αλλά έλειπε συνέχεια στην δουλειά του και γύριζε αργά το βράδυ. Έτσι η επιμέλεια του παιδιού πέρασε στην ουσία στα χέρια της γιαγιάς, που με πολύ αυξημένη ευθύνη προσπαθούσε να ανταπεξέλθει.

Ο Θανάσης φέρνοντας τα γλυκά στο σχολείο ήταν πολύ χαρούμενος που γιόρταζε η μαμά του. Ανακοίνωσε την πρωινή μας συνάντηση σε όλους τους συμμαθητές του, ότι η μαμά του λείπει και επειδή γιορτάζει θα της ζωγραφίσει και θα της στείλει την καλύτερη ζωγραφιά του και ότι τα Χριστούγεννα θα έρθει για λίγες μέρες να τον δει.

Η συζήτηση άνοιξε μια και τα παιδιά δεν ήξεραν (εκτός από τον φίλο του τον Μάνο) ότι δεν είναι η μαμά του στο σπίτι.

Οι ερωτήσεις από τα παιδιά της τάξης προς τον Θανάση, πολλές:

- Που είναι;
- Σε σκέφτεται;
- Πότε θα πάς;
- Πώς περνάς με τη γιαγιά;
- Ο μπαμπάς σου πού είναι;
- Η γιαγιά σε πάει στις κούνιες;
- Η μαμά σου ξέρει ότι χθες πήγαμε εκδρομή;
- Η γιαγιά σου είναι καλή;
- Που είναι το σπίτι της γιαγιάς;
- Πότε θα έρθει η μαμά σου;
- Τα Χριστούγεννα είναι μακριά;
- Η γιαγιά σου πήγε εκεί που είναι η μαμά σου;
- Τι δουλειά κάνει;
- Μιλάτε στο τηλέφωνο;
- Είναι μακριά το νησί;
- Εσύ πήγες;

Ένιωθα τον Θανάση υπερήφανο που όλη η προσοχή στην πρωινή μας συζήτηση έπεσε σ' αυτόν, μια που είναι από τα παιδιά εκείνα που δεν δίνουν αφορμές για σχόλια και προβολή μέσα στην τάξη. Κάποιες φορές ήταν τόσο η περηφάνια του που σηκώνοταν όρθιος για να δώσει την απάντηση στον συμμαθητή του.

Ρώτησα τα παιδιά αν θα θέλανε να ζωγραφίσουν και αυτά για τη μαμά του Γιάννη και να στείλει το βιβλίο με τις ζωγραφιές μας ο Γιάννης στη μαμά του. Το «ναι» που ακούστηκε ήταν τόσο ηχηρό που δεν είχα καμία αμφιβολία για την αποδοχή της πρότασής μου.

Αφού τα παιδιά ζωγράφισαν τις καλύτερες ζωγραφιές τους και τις κάναμε βιβλίο, γράψαμε «χρόνια πολλά από τους φίλους του Γιάννη» στο εξώφυλλο. Ο

Γιάννης όλο καμάρι πήρε το βιβλίό το έδειξε στην γιαγιά του το μεσημέρι (η οποία δάκρυσε) και ανέλαβε να το στείλει με το ταχυδρομείο στο νησί.

Την άλλη μέρα η απορία όλων των παιδιών ήταν τι έγινε με το βιβλίό μας. Ο Γιάννης μας είπε ότι μετά το σχολείο πήγε κατευθείαν με τη γιαγιά του στο ταχυδρομείο και το έστειλε.

Δεν πέρασαν πολλές μέρες και ένα πρωί κτύπησε το τηλέφωνο του σχολείου. Άκουσα από την άλλη άκρη μια φωνή γεμάτη συγκίνηση να μου λέει ότι είναι η μαμά του Γιάννη και ότι ευχαριστεί όλα τα παιδιά για το δώρο που της έστειλαν και ότι ήταν το καλύτερο που έχει πάρει. Πάτησα το κουμπί της ανοικτής συνομιλίας της συσκευής και ακολούθησε ένας διάλογος με τα παιδιά που έβγαζε έντονα συναισθήματα. Οι ίδιες ερωτήσεις που είχαν τυπωθεί στον Γιάννη ακούστηκαν και τώρα. Η μητέρα δεν μπορούσε να κρύψει τη συγκίνησή της και κάποια στιγμή έκλαψε. Ευχαρίστησε όλους μας και μας υποσχέθηκε ότι όταν θα ερχόταν θα μας έφερνε τυρί που παράγεται στο νησί για να φάμε.

Τις επόμενες μέρες η συζήτηση πάλι κυλούσε γύρω από το ίδιο θέμα. Κάποια στιγμή ο Περικλής είπε στον Γιάννη.

- Μην στεναχωριέσαι που η μαμά σου είναι μακριά και λείπει από το σπίτι. Και η μαμά του Άρη, που μένει δίπλα μας, δεν είναι στο σπίτι, γιατί πήγε να βρει τον μπαμπά της στον ουρανό και ο Άρης μένει και αυτός με την γιαγιά του και περνάει καλά.
- Και εγώ κυρία ξέρω ότι η μαμά μου δουλεύει πολύ και έτσι μόνο το βράδυ τη βλέπω.

Η απουσία της μαμάς ήταν ένα θέμα που ενδιέφερε την ομάδα μου και αυτό φάνηκε από το ότι κάτι είχαν όλοι να πουν για να «παρηγορήσουν» τον Γιάννη.

- η μαμά μου έλειπε από το σπίτι όταν γέννησε τον αδελφό μου
- η μαμά μου δεν θέλει να την ενοχλούμε όταν διαβάζει
- η δικιά μου είναι πάντα στο σπίτι και όταν πάει για ψώνια έρχεται ο παππούς σπίτι μας και παίζουμε.

Για να δω αν αυτό το θέμα «η μαμά λείπει» ήταν το επόμενο μας θέμα που θα απασχολούσε την ομάδα, έκανα ένα αυτοσχέδιο παιχνίδι: είπα στα παιδιά να χωριστούμε σε ομάδες «οικογένειες», που σε κάθε οικογένεια η μαμά θα απουσίαζε για τους λόγους που αυτή θα επέλεγε. Τα παιδιά χωρίστηκαν σε τρεις οικογένειες. Μοιράστηκαν ρόλους και αυτοσχεδίασαν ιστορίες και τις παρουσίασαν.

Όλες οι ιστορίες παίχτηκαν και την άλλη μέρα το πρωί στις ελεύθερες δραστηριότητες των παιδιών. Όταν μαζευτήκαμε, τους επισήμανα αυτό που παρατήρησα. Όταν τους ρώτησα αν θα ήθελαν να ασχοληθούμε με τη «μαμά που λείπει» και να κάνουμε πράγματα. Ο Γιάννης βροντοφώναξε «ναι».

Και όλοι οι άλλοι μετά απάντησαν θετικά. Φαίνεται ότι «το πρόβλημα» του Γιάννη έγινε και δικό τους.

Β' ΦΑΣΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Μοίρασα στα παιδιά χαρτιά και ζήτησα να μου γράψει ο καθένας τους με όποιον τρόπο μπορεί και μια ιδέα για το τι θέλει να κάνουμε για το θέμα αυτό. Τους επισήμανα ότι

- όλες τους οι ιδέες είναι πολύ σημαντικές για να μάθουμε και να κάνουμε πολλά πράγματα
- να προσπαθήσει ο καθένας να γράψει όσες μπορεί περισσότερες.

Κάποια παιδιά διαμαρτυρήθηκαν ότι δεν ξέρουν να γράφουν. Τους ζήτησα να ζωγραφίσουν την ιδέα τους.

Ο χρόνος που χρειάστηκε για να ολοκληρωθεί αυτή η διαδικασία ήταν περίπου μισή ώρα. Όταν η Χριστίνα μου έφερε μόνο μία ζωγραφιά, της είπα «κάθισε και σκέψου και άλλες να έχεις πολλές να δείξεις στα παιδιά. Χρειαζόμαστε ένα «βουναλάκι από ιδέες».

Όλα τα χαρτάκια ρίχτηκαν μέσα σε ένα καλάθι. Παρότρυνα τα παιδιά να το γεμίσουμε με ιδέες και έτσι ξαναγύρισαν στα τραπέζια τους, να καταγράψουν και άλλες. Όταν το καλάθι γέμισε, μαζευτήκαμε και άρχισε η ανάγνωση των ιδεών.

Όσες ιδέες μπορούσα να αποκωδικοποιήσω τις διάβαζα. Σε όσες όμως δεν μπορούσα να καταλάβω ή να ερμηνεύσω τις ζωγραφιές τους παραπονιόμουν για ξαφνικό θόλωμα των ματιών μου και αναλάμβανε αυτός που ανήκε η ιδέα να δώσει την λύση και να μας την διαβάσει.

Οι ιδέες των παιδιών ήταν:

- να πάμε στη μαμά του Γιάννη
- να ζωγραφίσουμε τη μαμά
- να πούμε τι κάνει όταν λείπει από το σπίτι
- να της στείλουμε γράμμα
- να παίξουμε τη μαμά που λείπει
- να κάνουμε ότι είμαστε μαμάδες και λείπουμε από το σπίτι
- θα ζωγραφίσω τη μαμά στο νοσοκομείο που πήγε να γεννήσει τον αδελφό μου
- να μας πει ο Γιάννης πώς περνά με τη γιαγιά του
- να κάνουμε τη μαμά του Γιάννη που είναι στο νησί
- να παίξουμε παιχνίδια
- να μας φέρει ο Γιάννης φωτογραφίες της μαμάς του
- να μας πουν οι μαμάδες γιατί δεν είναι στο σπίτι όταν είμαστε και εμείς
- να κάνουμε κολάζ
- πόσο θα λείπει η μαμά του Γιάννη στο νησί
- να της πούμε πόσο θέλουμε να είναι μαζί μας στο σπίτι και να μην δουλεύει
- να κάνουμε μια μαμά
- να βρούμε φωτογραφίες σε περιοδικά
- να κάνουμε κολάζ
- να ζωγραφίσουμε
- να μιλήσουμε με τη γιαγιά του Γιάννη
- να πούμε και για άλλες μαμάδες

Όταν διαβάστηκαν όλες οι ιδέες, προσπαθήσαμε με τα παιδιά να τις ομαδοποιήσουμε και να βάλουμε ένα τίτλο σε αυτές που ταιριάζουν μεταξύ τους.

Να μιλήσουμε για τη μαμά που λείπει από το σπίτι

- ❖ να πούμε τι κάνει όταν λείπει από το σπίτι

- ❖ να μας πει ο Γιάννης πώς περνά με τη γιαγιά του
- ❖ να μας φέρει ο Γιάννης φωτογραφίες της μαμάς του
- ❖ να μας πουν οι μαμάδες γιατί δεν είναι στο σπίτι, όταν είμαστε και εμείς
- ❖ πόσο θα λείπει η μαμά του Γιάννη στο νησί
- ❖ να βρούμε φωτογραφίες σε περιοδικά με μαμάδες που λείπουν
- ❖ να μιλήσουμε με τη γιαγιά του Γιάννη
- ❖ να πούμε και για άλλες μαμάδες

Να ζωγραφίσουμε

- ❖ να ζωγραφίσουμε τη μαμά
- ❖ θα ζωγραφίσω τη μαμά στο νοσοκομείο που πήγε να γεννήσει τον αδελφό μου
- ❖ να κάνουμε κολλάζ
- ❖ να ζωγραφίσουμε

Να γράψουμε γράμμα

- ❖ να της στείλουμε γράμμα
- ❖ να της πούμε πόσο θέλουμε να είναι μαζί μας στο σπίτι και να μην δουλεύει

Να παίξουμε

- ❖ να παίζουμε τη μαμά που λείπει
- ❖ να κάνουμε ότι είμαστε μαμάδες και λείπουμε από το σπίτι
- ❖ να κάνουμε τη μαμά του Γιάννη που είναι στο νησί
- ❖ να παίζουμε παιχνίδια
- ❖ να κάνουμε μια μαμά

Να πάμε στη μαμά του Γιάννη

- ❖ να πάμε στη μαμά του Γιάννη

Η πρόταση να πάμε στη μαμά του Γιάννη συζητήθηκε πολύ. Τα περισσότερα παιδιά και κυρίως ο Γιάννης ήθελε να την πραγματοποιήσουμε. Τους εξήγησα ότι αυτό δεν μπορεί να γίνει και τους ζήτησα να μου πουν αν θα γινόταν πώς το φανταζόταν. Η πρώτη δυσκολία παρουσιάστηκε στο ότι «θα πρέπει να πάμε με καράβι και δεν είχαμε τόσα χρήματα να πληρώσουμε τα εισιτήρια». Η άλλη δυσκολία πώς «θα αφήσουμε τη δικιά μας μαμά τόσες μέρες εδώ». Αφού συζητήσαμε και εξαντλήσαμε το θέμα αυτό, παρόλο που η μη πραγματοποίηση της ιδέας προκάλεσε δυσαρέσκεια και θυμό, αποφάσισαν τα παιδιά και κυρίως ο Νικόλας να την σβήσουμε εντελώς και οι άλλοι απλά συμφώνησαν. Δεν δέχτηκαν ούτε την πρότασή μου «να κάνουμε ότι πάμε ταξίδι στη μαμά του Γιάννη». Έτσι, η πρόταση δεν μπήκε στον σχεδιασμό.

Κατόπιν, σε ένα μεγάλο χαρτόνι ζωγράφισα «τον ήλιο» με κεντρικό θέμα «η μαμά λείπει». Τα παιδιά έβαλαν σε κάθε τίτλο και ένα δικό τους σημάδι για να μην ξεχάσουν την επόμενη που θα έρθουν τι τίτλους γράψαμε.

Η πρώτη πρόταση που θα διαπραγματευόμασταν συμφωνήθηκε ότι θα ήταν «να μιλήσουμε». Ξαναδιαβάσαμε τις ιδέες που είχαν ειπωθεί και σκεφτήκαμε ότι για να την ολοκληρώσουμε θα έπρεπε ο Γιάννης να φροντίσει να μας φέρει φωτογραφίες της μαμάς του, αλλά και τα άλλα παιδιά και να ζητήσουμε να έρθει η γιαγιά του Γιάννη στο σχολείο.

Γ' ΦΑΣΗ – ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

1^Η ΠΡΟΤΑΣΗ: ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΑΜΑ ΠΟΥ ΛΕΙΠΕΙ ΑΠΟ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

Να μιλήσουμε για τη μαμά που λείπει από το σπίτι

- ❖ να πούμε τι κάνει όταν λείπει από το σπίτι
- ❖ να μας πει ο Γιάννης πώς περνά με τη γιαγιά του
- ❖ να μας φέρει ο Γιάννης φωτογραφίες της μαμάς του
- ❖ να μας πουν οι μαμάδες γιατί δεν είναι στο σπίτι όταν είμαστε και εμείς
- ❖ πόσο θα λείπει η μαμά του Γιάννη στο νησί
- ❖ να βρούμε φωτογραφίες σε περιοδικά με μαμάδες που λείπουν
- ❖ να μιλήσουμε με τη γιαγιά του Γιάννη
- ❖ να πούμε και για άλλες μαμάδες

1^η δραστηριότητα: εμπειρίες βιώματα παιδιών

Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει την ευκαιρία στα παιδιά να μιλήσουν για τη μαμά τους που λείπει από το σπίτι

- για ποιο λόγο λείπει
- πόσο χρονικό διάστημα
- τι κάνει εκεί που βρίσκεται
- πόσο συχνά λείπει
- τι γίνεται στο σπίτι όταν λείπει
- αν ήθελε να λείπει ...

2^η δραστηριότητα: συναισθήματα

Τα παιδιά εκφράζουν με παντομίμα τα συναισθήματα τους από την απουσία της μαμάς, και μετά μιλούν για αυτά

- αν αισθάνονται κάθε φορά τα ίδιο συναίσθημα
- αν είναι έντονο το συναίσθημα και τι κάνουν γι' αυτό
- αν πιστεύουν ότι και τα άλλα μέλη της οικογένειας έχουν τα ίδια συναισθήματα και πώς τα εκφράζουν· στη συνέχεια φτιάχνουν το κουβάρι το συναισθημάτων:
- ο / η εκπαιδευτικός κρατώντας ένα κουβάρι στα χέρια δίνει σε ένα παιδί την αρχή. Αυτό, λέγοντας ένα συναίσθημα, ξετυλίγει το κουβάρι και το δίνει στο επόμενο παιδί
- όταν όλα τα παιδιά εκφραστούν κρατώντας το νήμα στα χέρια τους τα παιδιά με τη συνοδεία μουσικής χορεύουν

κατόπιν

- ζωγραφίζουν τα συναισθήματα
- γράφουν μια λεζάντα κάτω από τη ζωγραφιά τους
- δραματοποιούν μια εμπειρία τους από την απουσία της μαμάς που ένοιωσαν το πιο έντονο συναίσθημα

3^η δραστηριότητα: λόγοι που λείπει η μαμά

Ο/Η εκπαιδευτικός μαζί με τα παιδιά προσπαθούν να βρουν και άλλους λόγους πέρα από αυτούς που ακούστηκαν, που μια μαμά μπορεί να λείπει από το σπίτι

- εργασία
- αρρώστια (νοσοκομείο, ίδρυμα)
- θάνατος
- μετανάστευση (η μαμά δουλεύει στη ίδια ή σε άλλη χώρα)

Στη συνέχεια φτιάχνουν έναν κατάλογο με όλους τους λόγους που έχουν ειπωθεί και τα παιδιά το καθένα μόνο του, βάζει σε σειρά τους λόγους ξεκινώντας από αυτό που θεωρεί πιο σημαντικό.

4^η δραστηριότητα: προβληματισμός –μπορεί μια μαμά να είναι στο σπίτι αλλά να λείπει;

Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει τον προβληματισμό στα παιδιά:

- μπορεί μια μαμά να είναι στο σπίτι αλλά να «λείπει»;
- πώς μπορεί να γίνει αυτό;

Ακούει τις απαντήσεις των παιδιών και στη συνέχεια δίνει και άλλους προβληματισμούς και τα παιδιά προσπαθούν να δώσουν τη λύση ή τη συνέχεια

- μια μαμά είναι πολύ απασχολημένη στο γραφείο του σπιτιού της κάνοντας μια σημαντική δουλειά. Τα παιδιά δεν επιτρέπεται να μπουν στο δωμάτιο και να την απασχολήσουν. Τι θα κάνουν τα παιδιά αν θελήσουν τη βοήθειά της;
- η μαμά είναι πολύ άρρωστη και ο γιατρός είπε ότι χρειάζεται πολύ ξεκούραση και ηρεμία. Τα παιδιά όμως θέλουν να καλέσουν τους φίλους τους για να παίξουν...
- η μαμά είπε στα παιδιά ότι δεν μπορεί να τα βγάλει πέρα με παιδιά και σπίτι και έτσι θα προσλάβει μια βοηθό η οποία θα τα απασχολεί και έτσι αυτή θα κάνει ανενόχλητη τις δουλειές της και να αφοσιωθεί στην καριέρα της. Τα παιδιά όμως δεν συμφωνούν...
- ήρθε στην οικογένεια ένα μωρό και η μαμά είναι μόνο απασχολημένη με αυτό, διαφορώντας για τους άλλους...
- Οι γονείς μίας μαμάς που ζουν μαζί στο σπίτι της οικογένειας, είναι άρρωστοι και έχουν ανάγκη τη συνεχή φροντίδα της και έτσι αυτή προσφέρει ελάχιστα έως τίποτα στα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας.

5^η δραστηριότητα: έρευνα

Τα παιδιά κάνουν έρευνα σε γνωστούς και συγγενείς ζητώντας τους να συμπληρώσουν ένα ερωτηματολόγιο για να μάθουν τις απόψεις και τις γνώμες των άλλων:

- γιατί μπορεί να λείπει μια μαμά από το σπίτι
- μπορεί να είναι σπίτι αλλά να λείπει στην ουσία
- αν μπορεί να αντικατασταθεί
- τι να αισθάνονται μαμά και άλλα μέλη

6^η δραστηριότητα: ανάλυση αποτελεσμάτων

Αφού όλο το υλικό μαζευτεί στο σχολείο τα παιδιά επεξεργάζονται τις απαντήσεις

- τις μετρούν
- τις ομαδοποιούν
- βρίσκουν ομοιότητες και διαφορές
- συζητούν για τα αποτελέσματα
- βγάζουν συμπεράσματα

7^η δραστηριότητα: φωτογραφίες –εικόνες

Ο/Η εκπαιδευτικός και τα παιδιά μαζεύουν φωτογραφίες - εικόνες από βιβλία, περιοδικά, αφίσες, εφημερίδες που δείχνουν μαμάδες εκτός σπιτιού

- εκθέτουν το υλικό
- μιλούν για αυτό
- γράφουν ιστορίες
- δραματοποιούν τις ιστορίες

8^η δραστηριότητα: οι μαμάδες και η γιαγιά στο σχολείο

Τα παιδιά καλούν τις μαμάδες και την γιαγιά στο σχολείο για να συζητήσουν και να μοιραστούν μαζί τους όλα αυτά που ειπώθηκαν μέσα στην τάξη

- να νιώσουν συναισθήματα
- να δώσουν απαντήσεις σε ερωτήματα
- να «καταστρώσουν» σχέδιο δράσης. Π.χ. επισκέψεις σε ορφανοτροφεία, σε κέντρα υποδοχής προσφύγων, σε νοσοκομεία-μαιευτήρια, σε συλλόγους γυναικών... με σκοπό να μάθουν όσο το δυνατόν περισσότερα για αυτό το θέμα

2^Η ΠΡΟΤΑΣΗ: ΝΑ ΖΩΓΡΑΦΙΣΟΥΜΕ

Να ζωγραφίσουμε

- ❖ να ζωγραφίσουμε τη μαμά
- ❖ θα ζωγραφίσω τη μαμά στο νοσοκομείο που πήγε να γεννήσει τον αδελφό μου
- ❖ να κάνουμε κολάζ
- ❖ να κάνουμε κολάζ
- ❖ να ζωγραφίσουμε

1^η δραστηριότητα: ζωγραφική

Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει σε κάθε παιδί ένα χαρτί τσακισμένο στη μέση.

- στην μία πλευρά τα παιδιά ζωγραφίζουν με διάφορα υλικά της αρεσκείας τους την οικογένεια όπως την φαντάζονται χωρίς την παρουσία της μαμάς
- στην άλλη την απύσχα μαμά

2^η δραστηριότητα: μιλώ για τη ζωγραφιά μου

Όλες οι ζωγραφιές εκτίθενται και κάθε παιδί

- μιλά για τη ζωγραφιά του
- φτιάχνει μια ιστορία για αυτήν
- ζητά από την ομάδα να πει τη δικιά της εκδοχή

3^η δραστηριότητα: κολάζ – ζωγραφική

Τα παιδιά ζωγραφίζουν τη μαμά τους και τον εαυτό τους

- κόβουν τις φιγούρες
- βρίσκουν από περιοδικά, εφημερίδες κ.λπ. χώρους και τοποθετούν την φιγούρα της μαμάς τους (π.χ. βάζουν την ζωγραφιά της μαμάς τους σε ένα εργασιακό χώρο και τον εαυτό τους στο σπίτι)
- μιλούν και εξηγούν την επιλογή τους
- εκφράζουν τα συναισθήματά τους

4^η δραστηριότητα: πετώ τα άσχημα συναισθήματα

Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει στα παιδιά δύο χαρτιά. Ένα άσπρο ή άλλο έντονο, ζωηρό χαρούμενο χρώμα και ένα άλλο γκρι ή άλλο άτονο χρώμα

- στο πρώτο θα ζωγραφίσουν τα ευχάριστα συναισθήματα τους κατά τη διάρκεια απουσίας της μαμάς και στο άλλο τα δυσάρεστα
- συζητούν για αυτά
- φτιάχνουν δύο βιβλία. Στολίζουν το πρώτο, το δεύτερο αφού συζητήσουν μπορούν να το πετάξουν, να το κάψουν κ.λπ.

5^η δραστηριότητα: αφίσες

Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες

- κάθε ομάδα φτιάχνει μία αφίσα σχετική με το θέμα
- εκθέτουν τις αφίσες
- βρίσκουν και γράφουν μια λεζάντα σε κάθε αφίσα
- φτιάχνουν ιστορίες
- δραματοποιούν τις ιστορίες

3^η ΠΡΟΤΑΣΗ: ΝΑ ΓΡΑΨΟΥΜΕ ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Να γράψουμε γράμμα

- ❖ να της στείλουμε γράμμα
- ❖ να της πούμε πόσο θέλουμε να είναι μαζί μας στο σπίτι και να μην δουλεύει

1^η δραστηριότητα: αποφασίζω τι θα γράψω

Ο/η εκπαιδευτικός συζητά με τα παιδιά

- γιατί θέλουν να γράψουν αυτό το γράμμα
- τι θέλουν να πουν στη μητέρα τους
- τι θα γράψουν
- τι άλλο θέλουν να περιέχει μέσα ο φάκελος (ζωγραφιές, φωτογραφίες.....)
- πως θέλουν να το στείλουν

2^η δραστηριότητα: Γράφω το δικό μου γράμμα

Ο/η εκπαιδευτικός μοιράζει κόλλες και τα παιδιά γράφουν με τον δικό τους τρόπο αυτά που έχουν αποφασίσει

- φτιάχνουν φακέλους
- βάζουν το γράμμα μέσα και ότι άλλο έχουν αποφασίσει
- το δίνουν ή το στέλνουν στη μητέρα τους
- συζητούν με αυτήν, μετά την παραλαβή, για το κείμενο που έχει γράψει ο καθένας
- διηγούνται στην ομάδα τη συζήτηση με τη μητέρα τους

3^η δραστηριότητα: Στέλνω ένα γράμμα

Όλα τα παιδιά μαζί αποφασίζουν, με την παρότρυνση του εκπαιδευτικού, να γράψουν ένα γράμμα από κοινού προς μια μητέρα

- το υπαγορεύουν στον εκπαιδευτικό ο οποίος καταγράφει τις σκέψεις των παιδιών σε ένα μεγάλο χαρτόνι
- το διακοσμούν με ζωγραφιές τους ή με ότι άλλο θελήσουν
- το τοποθετούν στη γωνιά της μητέρας μέσα στην τάξη

4^η δραστηριότητα: Στέλνω email στη μαμά

Ο/η εκπαιδευτικός δείχνει στα παιδιά πώς μπορούν να στείλουν ένα μήνυμα στη μαμά τους με τη βοήθεια του υπολογιστή. Τα παιδιά μαθαίνουν να

- ανοίγουν τον υπολογιστή
- να χειρίζονται τα πλήκτρα και το ποντίκι
- να τυπώνουν τα κείμενα – ζωγραφιές τους
- να στέλνουν email

4^Η ΠΡΟΤΑΣΗ: ΝΑ ΠΑΙΞΟΥΜΕ

Να παίζουμε

- ❖ να παίζουμε τη μαμά που λείπει
- ❖ να κάνουμε ότι είμαστε μαμάδες και λείπουμε από το σπίτι
- ❖ να κάνουμε τη μαμά του Γιάννη που είναι στο νησί
- ❖ να παίζουμε παιχνίδια
- ❖ να κάνουμε μια μαμά

1^η δραστηριότητα: Θεατρικό παιχνίδι

Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες. Κάθε ομάδα φτιάχνει τη δικιά της ιστορία για την μαμά που λείπει από το σπίτι.

- την υπαγορεύουν στον/ην εκπαιδευτικό και τη γράφει
- μοιράζονται ρόλους
- διαμορφώνουν την τάξη στο απαιτούμενο σκηνικό
- παίζουν την ιστορία

Παραλλαγή: τα παιδιά παρουσιάζουν με παντομίμα την ιστορία τους στην υπόλοιπη ομάδα και αυτή προσπαθεί να μαντέψει την ιστορία

2^η δραστηριότητα: Η μαμά του Γιάννη στο νησί

Ο/Η εκπαιδευτικός παροτρύνει τα παιδιά να σκεφτούν τι να αισθάνεται και τι να κάνει η μαμά του Γιάννη στο νησί. Κάθε παιδί

- ζωγραφίζει αυτό που σκέφτεται
 - δικαιολογεί και εξηγεί στην ομάδα την επιλογή του
- στη συνέχεια

- τα παιδιά βρίσκουν τις ομοιότητες και τις διαφορές των ζωγραφιών τους
- παίζουν στο κουκλοθέατρο τις ιστορίες τους

3^η δραστηριότητα: Μετατοπίσεις

Ο/Η εκπαιδευτικός χαράζει στο πάτωμα μια γραμμή. Τα παιδιά μετακινούνται πάνω σε αυτή ακολουθώντας τον ρυθμό ενός ταμπουρίνου

- βαδίζουν γρήγορα όπως η μαμά όταν φεύγει από το σπίτι
- τρέχουν όπως τρέχει η μαμά όταν γυρίζει στο σπίτι
- βρίσκουν δικούς τους ρυθμούς και ακολουθούν

4^η δραστηριότητα: Μαμά- παιδί

Ο/Η εκπαιδευτικός «χωρίζει» το σώμα του παιδιού σε δύο μέρη, με μία χαρτοταινία από πάνω προς τα κάτω.

- η μια πλευρά είναι το παιδί
- η άλλη η μαμά που πρέπει να λείψει από το σπίτι

όταν η νηπιαγωγός

- κτυπά με το ραβδάκι της την πλευρά του «παιδιού» το νήπιο φέρεται σαν να είναι παιδί
- όταν κτυπά την πλευρά της μαμάς αυτό φέρεται όπως η μητέρα

5^η δραστηριότητα: Κουβαλώ τη μαμά μου

Τα παιδιά κάνουν πώς κουβαλούν τη μαμά τους

- εξηγούν τον τρόπο που την κουβαλούν (στην πλάτη, στον ώμο...)

- αναφέρουν πόσο βαριά ή ελαφριά ήταν

6^η δραστηριότητα: Ποδόσφαιρο

Τα παιδιά χωρίζονται σε δύο ομάδες μαμάδες και παιδιά

- βάζουν κανόνες
- παίζουν ποδόσφαιρο

7^η δραστηριότητα: Πόσο κράτησε;

Ο/η εκπαιδευτικός διηγείται στα παιδιά ιστορίες με θέμα «η μαμά λείπει (για δουλειά, σε επαγγελματικό ταξίδι, στο νοσοκομείο, στο χωριό,...)....» βάζοντας μπροστά της μια κλεψύδρα και φροντίζοντας όλες οι ιστορίες να διαρκέσουν τον ίδιο χρόνο.

- ζητά από τα παιδιά να της πουν πόσο πιστεύουν ότι κράτησε η κάθε ιστορία
 - σε ποια τους φάνηκε ότι η μαμά έλειψε περισσότερο
- στην συνέχεια
- γράφουν τις ιστορίες
 - τις δραματοποιούν

8^η δραστηριότητα: καθρέφτης

Τα παιδιά χωρίζονται σε ζευγάρια. Το ένα παιδί γίνεται μαμά και το άλλο το παιδί της.

- «Η μαμά» αποφασίζει που θα είναι στην απουσία της από το σπίτι ή στη νοερή της απουσία μέσα στο σπίτι. Κάνει ότι φαντάζεται ότι θα έκανε εκεί και το παιδί να την ακολουθεί κάνοντας ότι και αυτή
- αλλάζουν ρόλους
- συζητούν για το τι βίωσαν

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Μετά την ολοκλήρωση του θέματος «η μαμά λείπει», φτάσαμε στην τέταρτη και τελευταία φάση την αξιολόγηση. Καθίσαμε με τα παιδιά για να συζητήσουμε όλα όσα έγιναν

Αξιολόγηση από τη μεριά των παιδιών

Ρώτησα τα παιδιά αν μέσα από τις δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν

- έμαθαν τους λόγους που μια μαμά είναι αναγκασμένη παρά τη θέλησή της πολλές φορές να είναι απύσχα από το σπίτι της
- ένοιωσαν έντονα συναισθήματα και ποια
- τι ήταν αυτό που άκουσαν και τους εντυπωσίασε περισσότερο
- ποια δραστηριότητα τους άρεσε και γιατί
- ποια δεν τους άρεσε και γιατί
- αν είχαν κάποιο πρόβλημα στη συνεργασία τους με κάποιον συμμαθητή τους και ποιο
- αν αντιμετώπισαν πρόβλημα στην έρευνα που κάνανε. Πόσο συνεργάσιμοι ήταν οι άνθρωποι από τους οποίους πήραν πληροφορίες
- τι άλλο θα ήθελαν να κάνουν και δεν πραγματοποιήθηκε

από την μεριά μου αξιολόγησα

αν τα παιδιά

- συμμετείχαν στις ομαδικές δραστηριότητες
- ανέλαβαν υπευθυνότητες
- άκουγαν τις επιθυμίες των άλλων
- τηρούσαν κανόνες για την πραγματοποίηση κοινών στόχων
- βελτίωσαν τις σχέσεις τους μέσα στην ομάδα
- ανέπτυξαν δεξιότητες
- κατανόησαν ότι αλλαγές δεν συμβαίνουν μόνο στη δική τους οικογένεια αλλά και στις υπόλοιπες και ότι αυτές μπορεί να είναι θετικές και αρνητικές

Πραγματολογικά στοιχεία

5^{ος} ΣΤΟΧΟΣ των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας

Στόχος 5: Βελτίωση της μητρικής υγείας

Περισσότερες από μισό εκατομμύριο γυναίκες πεθαίνουν κάθε έτος κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης ή του τοκετού. Ο εικοσαπλάσιος αριθμός υφίσταται σοβαρό τραυματισμό ή αναπηρία. Κάποια πρόοδος έχει σημειωθεί μεν στη μείωση των μητρικών θανάτων στις αναπτυσσόμενες περιοχές, αλλά όχι σε χώρες όπου η γέννηση είναι πιο επικίνδυνη.

Αιτίες θανάτου μητέρων

Η σιδηροπενία είναι επίσης μία κύρια αιτία μητρικών θανάτων

Είμαι η Μπίμλα Ντέβι

Συναντάμε την Μπίμλα Ντέβι και τον γιο της Τζιτένταρ (3 χρονών) σε ένα από τα 83 χωριά της περιοχής Ντάρμπανχα, όπου δραστηριοποιείται μια διεθνής ΜΚΟ προσπαθώντας να εξασφαλίσει τροφή και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Η Μπίμλα ήταν άρρωστη και πολύ αδύναμη για να δουλέψει στα χωράφια και να συντηρήσει τα τέσσερα παιδιά της.

Η οικογένεια ζούσε από τα χρήματα που έστελνε ο άντρας της (περίπου 40-60 Ευρώ) ο οποίος ήταν εργάτης στην πόλη Πούτζαπ και τους επισκέπτονταν κάθε τέσσερις μήνες.

«Μόλις που μπορούσα να κάνω τις δουλειές του σπιτιού», λέει.

Το καθημερινό της πρόγραμμα περιλάμβανε το άλεσμα του καλαμποκιού, το μάζεμα των λαχανικών και των σαλιγκαριών, το ψήσιμο του ψωμιού, το μάζεμα του ξερού χορταριού για καύσιμο και τη συλλογή και μεταφορά του πόσιμου νερού από την πηγή (περίπου μισό χιλιόμετρο μακριά από το χωριό).

Μετά από την υποστήριξη που δέχτηκε η Μπίμλα έχει πρόσβαση σε ιατρική φροντίδα, διαθέτει 30 κιλά σπόρους δημητριακών και σόγιας για να καλύψει τις διατροφικές ανάγκες των παιδιών της και συμμετέχει στα προγράμματα ενδυνάμωσης των γυναικών για να μπορέσει να συντηρήσει τον εαυτό της και την οικογένειά της.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1.ΣΠΟΤΑΚΙΑ ΓΙΑ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΜΕ ΦΩΝΕΣ ΠΑΙΔΙΩΝ

[Θα δοθούν σε ραδιοφωνικούς σταθμούς (εθνικής και τοπικής εμβέλειας)]

2.ΑΦΙΣΑ ΜΕ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Θα αναρτηθεί στο σχολείο της χώρας. Εάν είναι δυνατόν να γραφούν και σε άλλες γλώσσες εκτός από την ελληνική.

3.ΝΑ ΓΙΝΕΙ CD ΜΕ ΥΛΙΚΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

4.ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟΥ ΣΠΟΤ

5.ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΙΧΟΥ

ΕΦΟΣΟΝ ΣΥΣΤΕΓΑΖΟΝΤΑΙ Η ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΔΙΠΛΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ Η ΓΥΜΝΑΣΙΑ ΝΑ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΚΑΙ :

6.ΑΦΙΣΑ ΜΕ ΣΥΝΘΗΜΑ «ΣΤΑΜΑΤΗΣΤΕ ΤΗ ΒΙΑ - ΣΤΑΜΑΤΗΣΤΕ ΤΗ ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΚΟΡΙΤΣΙΩΝ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ».

7.ΕΙΔΙΚΟ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΚΟΡΙΤΣΙΩΝ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ.

8.ΣΤΙΚΕΡ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΑ

9.ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΥΔΡΟΓΕΙΟΥ ΜΕ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΧΩΡΕΣ ΟΠΟΥ ΑΣΚΕΙΤΑΙ ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΚΟΡΙΤΣΙΩΝ.

10.ΕΝΑΣ ΚΟΣΜΟΣ

Βιβλίο με πραγματολογικά στοιχεία από όλες τις χώρες όπου η ομάδα (εφόσον αφορά μεγαλύτερα παιδιά) θεωρεί ότι πρέπει να δραστηριοποιηθεί.